

Undersøkelser av guidede turer:

Hvalsafari og tur i naturreservat

NINAs undersøkelse blant hvalsafarideltakerne på Andøya er den andre av to undersøkelser på «Naturisme og naturforvaltningsprosjektet» som tar for seg interessen for guidede turer til naturattraksjoner. Den første undersøkelsen ble gjennomført sommeren 1991 blant deltakerne på en guidet tur på Sølendet naturreservat ved Røros. Resultatene fra denne undersøkelsen er tidligere publisert i en egen rapport.

Hensikten med å velge disse to studieområdene har vært å belyse eventuelle likheter og ulikheter i interessen for å delta på guidede turer til lokale/regionale og internasjonale naturattraksjoner. Begge studieområdene ligger i eller nær områder som har en betydelig turisttilstrømning i sommerhalvåret, og som begge er utpekt som nasjonale satsingsområder for turismen: Røros og Lofoten.

Attraksjoner ved hvalsafariene

De aspekter ved hvalsafariene som flest finner attraktive, er knyttet til

- å lære om hvalene
- at hvalsafariene er en ny og enestående opplevelse
- at hvalsafariene er en "autentisk" opplevelse.

NINAs hvalguide

NINA har utgitt en illustrert hvalguide — en veiledning i å bestemme hval i de nordøstatlantiske havområder. Her finnes oversikt over de aktuelle artene, observasjonsmetodikk og hvilke kjenne tegn en bør se etter. Plansjer over artene er ledsaget av forklarende tekst.

Guidede turer — en tilleggsattraksjon

Det kan bli trangt om plassen når hvalen dukker opp.

Foto: DAG RYDLAND

Guidede turer er regionalt sett først og fremst en tilleggsattraksjon, ingen hovedattraksjon.

UNDERSØKELSENE blant hvalsafarideltakerne på Andøya tyder på at attraksjonen ved de guidede turene ikke er stor nok til at de utløser vesentlig reisevirksomhet i seg selv. Blant deltakerne svarte 45 prosent at hvalsafarieren bare var en av flere årsaker til at de dro på tur, mens 36 prosent oppga at hvalsafarieren ikke hadde noen betydning for at de dro på tur.

Trekker turister til området, i mindre grad til regionen

Hvalsafariene viser at guidede turer kan trekke mange turister til ett bestemt område innen en region, men i mindre grad til regionen. Over halvparten av hvalsafarideltakerne ville ikke ha besøkt Andøya dersom de ikke skulle ha deltatt

på hvalsafari, mens over 80 prosent ville ha besøkt Lofoten/Vesterålen uansett.

Utviklingen av reiselivet på Andøya viser at guidede turer kan ha stor betydning for utvikling av et lokalt reiseliv. Da bør de guidede turene ha et innhold som samsvarer med det bildet de tilreisende har dannet seg av regionen, og det må være en betydelig andel av nye tilreisende hvert år.

Mest utlendinger på hvalsafari

Skal en dømme etter Sølendet- og hvalsafariundersøkelsene, tiltrekker lokale/regionale og internasjonale attraksjoner ulike markedssegmenter. Hvalsafariene tiltrekker i hovedsak utlendinger (90 prosent). Få av dem har vært i regionen tidligere. Deltakerne skiller seg ikke fra de tilreisende til regionen generelt.

Sølendet-turene har et stort innslag av lokale/regionale (31 prosent fra Røros-

Forts. neste side.

Guidede...

Forts. fra side 1

regionen/Trøndelag ellers og et mindre segment av de tilreisende som skiller seg fra «gjennomsnittsturisten» i området. Dette segmentet er karakterisert ved at en stor andel (72 prosent) har vært i regionen mange ganger tidligere, gjennomsnittlig 15 ganger. Dette er antagelig folk som besøker Røros-området forholdsvis regelmessig, dette støttes av at omlag halvparten av de tilreisende overnattet på egen eller lånt hytte eller hos slekt og venner.

Siden en guidet tur i et område nok har preg av å være en engangsforeteelse for de fleste, er det ikke overraskende at markedet for Sølendet-turene skrumpet inn forholdsvis raskt.

Deltakerne på de to turene

MENS hovedvekten av deltakerne på Sølendet var nordmenn (67 prosent), var 90 prosent av hvalsafarideltakerne utlendinger. Det var videre signifikante forskjeller mellom de to utvalgene mht. kjønn og alder. Kvinnene var i flertall på Sølendet (62 prosent), i motsetning til på hvalsafariene (45 prosent kvinner). Hvalsafarideltakerne var i gjennomsnitt noe yngre enn deltakerne på Sølendet, henholdsvis 36 og 43 år.

Utdanningsnivået var det samme i de to utvalgene, med en gjennomsnittlig utdanningstid på 15 år. Andelen som var yrkesaktiv på heltid var større på Sølendet enn på hvalsafari (81 mot 68 prosent).

Deltakerne på de guidede turene på Sølendet synes å være mer naturvern- og friluftslivinteressert enn hvalsafarideltakerne, og hadde høyest andel av medlemmer i naturvern-/friluftslivorganisasjoner.

Stoffet er hentet fra

NINA Forskningsrapport 046

Marit Vorkinn:

«Hvalsafarier — guida turer med internasjonal appell».

Kunnskapsformidlingen bør differensieres

Guidede turer til lokale/regionale naturattraksjoner synes å tiltrekke mer «spesialiserte» brukere enn guidede turer til internasjonale attraksjoner.

SAMMENLIGNET med de tilreisende til regionen generelt og med hvalsafarideltakerne, var Sølendet-deltakerne både mer interesserte og mer erfarne naturbrukere.

Differensiering

En konsekvens av dette er at kunnskapsformidlingen bør differensieres. Ved lokale/regionale attraksjoner kan vi forutsette et visst kunnskapsnivå, men ved nasjonale/internasjonale bør vi gå mer grunnleggende til verks.

En annen konsekvens er at dersom forvaltningen ønsker å nå de grupper som er forholdsvis lite interessert i mil-

jøvern i utgangspunktet, vil disse være lettest å nå ved nasjonale/internasjonale attraksjoner.

Guiding en forutsetning

For miljøvernforvaltningen er det også verd å merke seg at for en viss kategori turfolk/turister er tilbudet om å bli guidet en forutsetning for å oppsøke et ukjent område.

Omlag 30 prosent av deltakerne på de guidede turene kunne ikke ha tenkt seg å ta turen på Sølendet uten guide (alle var førstegangsgjester på Sølendet); dette trass i at stien er merket, at det er oppsatt informasjonsskilt langs stien, og at det er laget informasjonsbrosjyre som en kan ta med seg på turen.

Naturstier er altså ikke noe alternativ når det gjelder kunnskapsformidling overfor denne typen av brukere.

Den dårlige oppslutningen på Sølendet: Mange turister ikke nok

Selv om det kommer mange turister til et område, er ikke dette tilstrekkelig for å få mange deltakere på guidede turer.

DEN DÅRLIGE oppslutningen om de guidede turene på Sølendet siden disse første gang ble arrangert i 1991, kan skyldes for dårlig markedsføring. Turene har imidlertid vært omtalt i «Rørosguiden», en omfattende turistbrosjyre. Der har også byvandringene i Røros vært omtalt.

Avstand fra Røros avgjørende?

Byvandringene har hatt langt større oppslutning enn turene på Sølendet, så markedsføringen synes ikke å ha spilt noen avgjørende rolle. Det kan imidlertid tenkes at den 3 miles avstanden mellom Røros og Sølendet kan ha spilt en rolle for de Røros-besøkende.

Til kulturattraksjonen Røros

En tredje forklaring er at de guidede

turene tilbyr en annen opplevelse enn det storparten av de besøkende i Røros-regionen ønsker eller forventer å oppleve.

Sølendet er i hovedsak en naturattraksjon, mens attraksjonen i Røros-området for en stor andel av de tilreisende har tilknytning til kultur. Bildet av Røros som en kulturattraksjon kan føre både til at de tilreisende ikke søker informasjon om naturattraksjoner, og at de i mindre grad legger merke til denne typen av informasjon selv om de blir eksponert for den.

Turisttyper avgjørende

Hvilke typer av tilreisende en har til området vil trolig påvirke misforholdet mellom region-«image» og innhold av guidede turer. Jo større andel gjennomfartsturister med kort oppholdstid, jo viktigere vil det antagelig være å ha et tilbud som samsvarer med image/forventninger blant turistene.

Bestilling: NINA Forskningsrapport 046 og Hvalguide kan bestilles fra NINA v/informasjonssjefen. Porto/eksp. hhv. kr. 100 og kr. 50.

Produksjon: TEKNO-PRESS AS, Trondheim Trykk: TRYKKERIHUSET SKIPNES